

Jankó Judit

A vonaltól a belső kertekig

**Pető István
különleges
festészete**

Pető Galéria,
2022. XII. 3-tól

Pető István 1955-ben született Mezőkövesden. Tanulmányai után rövid ideig grafikusként dolgozott Budapesten, majd 1984-ben, a festői pályafutás mellett döntve Párizsba költözött. Egy rövidebb New York-i tartózkodástól eltekintve azóta is ott él és dolgozik. Munkásságában a sokszorosított grafikának, főként a rézkarcnak és a könyvnek is fontos szerepe van. Többnyire Franciaországban és más európai országokban mutatta be műveit, de volt már kiállítása Észak- és Dél-Amerikában, valamint Ázsiában is. Budapesten legutóbb 2005-ben a Dorottya Galériában, 2006-ban pedig az AL Galériában állított ki. Pető István képei decemberben ismét láthatóak lesznek Budapesten, ebből az apropóból beszélgettünk a művésszel.

Többféle művészi út létezik; akad művész, aki leás a mélyre, élete végéig ugyanazt a motívumot dolgozza fel, amennyire csak tudja, újabb és újabb rétegeket fedezve fel benne. Mások horizontálisan haladnak, elindulnak egy irányba, és az útelágazásoknál döntenek, merre tovább. Pető István folyamatosan dolgozik, több képet fest egyszerre, de nem projekteken gondolkozik, és pályafutása során sosem váltott tudatosan „korszakot”. „Többször beszélgetek szakmabeliekkel – meséli erről a művész –, akik közül néhányan törekednek a ciklikus megújulásra, tudatosan váltanak, ha úgy érzik, sokáig megragadtak egyvalamiben. Én inkább csak csinálom a képeket, festek, és ha felbukkan valami, ami elvisz az eredeti vonaltól, akkor hagyom magam. Figyelni kezdek, követem az új irányt, kíváncsian várom, hová érkezünk. De úgy még sosem változtattam, »hogy ezt eleget csináltam már, most legyen más«.”

Pető szerint nem mindig újat, hanem mindig jót, érvényeset kell alkotni. Viszont azt határozottan állítja, hogy amikor fest, nem jár semmi a fejében, nincsenek céljai az adott képpel: „Mindig is úgy írtam le a festői tevékenységet, hogy az egy fizikai, kézzel végzett munka, és az intellektuális része utólag érkezik meg. Elkezdem, és amikor valami megjelenik a vásznon, egyszerűen elindul egy párbeszéd köztem és a kép között. A kezem és a fejem onnantól együttműködik. A kezem 40 év tapasztalatával, számtalan elkészült kép emlékezetével az izmokban végzi

↑
PETŐ István: *Cím nélkül*, 2020, vegyes technika, papír, 30×20 cm
A művész jóvoltából

a dolgát, a fejem reagál, és igazítja a kezét, ám intellektuális célokról nem beszélhetek. Nem az a festő vagyok, aki elképzeli valamit, és aztán a fejében meglévő képet hűen megfesti. A festő mestersége szerintem ott kezdődik – és lehet, hogy ott is végződik –, hogy tudja, mi a rossz. De nemcsak a végén, hanem közben is. Felismeri, hol kell beavatkozni, mi az, ami javult, ha javított rajta, és melyik az a része a képnek, ami még nem működik. Akkor lesz kész a kép, ha már mindenhol jó. Ha minden négyzetcentimétere összehangoltan működik. És ha összeadjuk ezt a sok négyzetcentiméternyi látványt, akkor a végén nem az összeadás összege jön ki, hanem valami több. Ez a kép, ez a több.”

Pető István akkor elégedett, amikor úgy érzi, már nem tud sem elvenni, sem hozzátenni az adott festményhez. Akkor lesz kész, amikor a vásznon minden a helyére került, megszűntek a munka során még esetleg jelen lévő feszültségek, és megszületett a kiegyensúlyozott kompozíció. „Vannak régebbi munkáim, amiket ma már nem ugyanúgy festenek meg, de az érzés, hogy akkor és úgy a helyén volt, az megmarad velük kapcsolatban is.”

Ma már kerüli a „művész” kifejezést, és azt mondja, nem akart sosem megfelelni annak a művészszeretnek, amely nagy egzisztenciális kérdéseket feszeget, majd arra végleges válaszokat ad. Munkáiban, legyen az grafika vagy

festészet, visszatérő elem a vonalak érzékenységének kérdése. Festményeiben a vonalak egyszerre lágyak és kemények, gomolyognak, eltűnnek, aztán valahol mégis megjelennek. A vásznon üresen hagyott helyek feszültséget generálnak. Ha sokat, akkor újabb vonal kerül oda, betűt, kézírásos feliratot formázva, de szándékosan jelentés nélkül. Ezek a pszeudoszövegek a folyóírásra hasonlítanak, de a festő ügyel rá, hogy egyetlen nyelven se hasonlítson létező szavakra, mert nem mondani szeretne valamit, hanem odatenni az üres részre a betűket formáló vonalat.

A vonal tanulmányozásához sok rutint adott a grafikai múlt, a rézkarc, a mezzotinto, a litográfia és a hozzájuk tartozó eljárások. Több mint húsz évig Párizsban tanította is a grafikai technikákat. De hogyan is került Franciaországba? Budapesten az Iparművészeti Főiskola után grafikai és formatervezési munkákat végzett, de egyre többet festett, s körvonalazódni látszott, hogy a festészet az igazi útja, nem lesz belőle sem designer, sem grafikus. Akkoriban úgy látszott, – legalábbis Pető István szemével –, ha valaki festő akar lenni, Párizsba kell mennie. „Eldöntöttem, festéssel fogok foglalkozni, ha török, ha szakad, és úgy gondoltam, hogy ez leginkább egy töréssel, szakadással az életemben történhet meg. Azt éreztem, hogy a hátam mögött kell hagynom magyarországi tevékenységeimet és odamenni, ahol a festészet centruma van. Beültem a kispolskimba, és elindultam. Párizsban egy erdélyi srác megosztotta velem a műtermét, és elindult a kinti életem.”

Franciaországban beilleszkedett, és kinyílt a világ, ami azzal is járt, hogy rájött, másutt is történnek a dolgok, nemcsak egy helyen. Sokat utazott, Indiában, Indonéziában, Vietnámban, Madagaszkáron töltött hosszabb időt, amelyek feltöltötték és hatottak is a művészetére, bár ez csak utólag rekonstruálható a festményeiből. Hiszen „bármit teszünk, bármire figyelünk, annak nemcsak hatása lesz ránk, de mindig van következménye is” – vallja.

A már említett írásmotívumnak is a hozzá kapcsolódó következmény, a hatásmechanizmus miatt van számára nagy jelentősége, mert az emberi agy és szem jobban odafigyel egy szövegre. Ezt használja fel Pető kompozícióinak kialakításakor. Nemcsak az üres képteret tölti be, hanem megállít minket a munkái előtt, az írásokkal arra késztet, hogy sétáljunk a szemünkkel a kép terében. „Úgy is megfogalmazhatnám a képeimet, hogy ezek az én földdarabkáim, kertrészecskéim, ahol mindenféle vadon nőtt növények vannak. Ezek egy részét otthagytam, másik részét kiszedem, gyomlállok, helyükbe virághagymát dugok, tulipánt ültetek. Aztán rájövök, hogy a tulipánok nem maradnak meg a szederbokor mellett, átteszem őket, rakosgatom ide-oda a növényeket. Így teszek a színekkel és a motívumokkal is a vásznon, mintha egy valódi kert lenne. Fogalmazhatok úgy, hogy ezek belső kertek” – írja körül a munkamódszerének szimbolikus tartalmát is hordozó esszenciáját Pető, bennünk pedig felidéződik a „Műveljétek kertjeiteket!” rousseau-i mondás.

↑
PETŐ István: *Cím nélkül*, 2015, rézkarc, papír, 18×6 és 18×15 cm
A művész jóvoltából